Hukuk Bölümü 2009/183 E., 2009/305 K.

"İçtihat Metni"

Davacı vekili dava dilekçesinde, müvekkillerinin oğulları ve kardeşleri J. Ulş. Er S. E.'nun Kh. ve Srv. Bl. K.lığı/İzmir emrinde askerlik görevini ifa ederken 5 Aralık 2003 tarihinde hayvan hırsızlıklarının önlenmesi maksadıyla görevli iken İzmir-Selçuk karayolunda seyir halinde içinde bulunduğu askeri aracın sivil başka bir araca çarpması neticesi şehit olduğunu, olayın meydana gelişinde müteveffa J. Ulş. Er S. E.'nun hiçbir kastı veya kusurunun bulunmadığını ileri sürerek öncelikle adli yardım talebinin kabulü ile toplam 70.000.-YTL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı İdare vekili, savunma dilekçesinde, davada askeri idari yargının görevli olduğunu ileri sürerek görev itirazında bulunmuştur.

ANKARA 24. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 7.4.2009 gün ve E:2008/435 sayı ile, 2918 sayılı Yasa kapsamında kamu idaresine ait motorlu aracın neden olduğu zararın tazmini için açılan davanın işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında özel hukuk hükümlerine göre adli yargıda çözümlenmesinin icap ettiği gerekçesiyle davalı yanın görev itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı İdare vekilinin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması yolundaki dilekçesi üzerine dava dosyası örneği Asker Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ BAŞSAVCISI; Davacılar vekili tarafından davalı İçişleri Bakanlığı aleyhine açılan maddi ve manevi tazminat istemli davanın görüldüğü Ankara 24'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi'nde, davalı İçişleri Bakanlığı vekili (Hazine Avukatı) tarafından, 7.4.2009 tarihli oturum esnasında görev yönünden itirazda bulunularak davada Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevli olduğunun ileri sürüldüğü, anılan Mahkeme tarafından 7.4.2009 tarihli oturumda söz konusu görev itirazının reddine karar verildiği, bu karara karşı davalı İçişleri Bakanlığı vekili tarafından 8.4.2009 tarihli dilekçe ile olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması talebinde bulunulduğu ve Ankara 24'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından ilgili evrak örneklerinin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarma hakkında düşünce bildirilmesi amacıyla Başsavcılıklarına gönderildiğinin anlaşıldığı, davanın, davacılar yakını J. Ulş. Er Selçuk Erkoyuncu'nun, Kh ve Srv. K.lığı emrinde görevli iken 5.12.2003 tarihinde hayvan hırsızlıklarının önlenmesi maksadı ile görevli olarak İzmir-Selçuk karayolunda seyir halinde iken, içinde bulunduğu askeri araç ile sivil bir aracın çarpışması şeklinde meydana gelen trafik kazasında vefat etmesine bağlı olarak, davacılar tarafından maddi ve manevi tazminatın davalı idare tarafından ödenmesine hükmedilmesi istemiyle açıldığı, Anayasa'nın 125'inci maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunun düzenlendiği, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılacak tam yargı davalarının görüm ve çözümünün idari yargı yerlerinin görevine girdiği, ancak dava konusunu oluşturan zararın davalı idareye ait aracın trafik kazası yapması sonucu meydana gelmiş olması nedeniyle görevli yargı yeri açısından Karayolları Trafik Kanunu hükümlerinin irdelenmesi gerektiği, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, trafik kazalarına ilişkin yedinci kısmını izleyen hukuki sorumluluk ve sigorta hakkındaki sekizinci kısmının, "İşleten ve Araç İşleticisinin Bağlı Olduğu Teşebbüs Sahibinin Hukuki Sorumluluğu" başlıklı birinci bölümünde aynı başlıkla yer alan 85 inci maddesinin değişik birinci fıkrasında, "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar" ve değişik beşinci fıkrasında, "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına katılan yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" hükümlerini taşıdığı, aynı kısmın "Özel Durumlar" başlıklı üçüncü bölümünde Devlete ve kamu kuruluşlarına ait araçların durumunu düzenleyen değişik 106'ncı maddesinde ise, "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır" hükmüne yer verildiği, anılan 85'inci maddeden, işleten ve teşebbüs sahibinin, bir motorlu aracın işletilmesinden ve bu arada aracın sürücüsünün ve işletme yardımcılarının eylem ve davranışlarından dolayı üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan, kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın "tehlike esası"na göre sorumlu tutuldukları; 106'ncı madde ile de, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının işleten gibi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılındığının anlaşıldığı, sözü edilen Yasa hükümlerinde açıkça göreve ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, esasen 85'inci maddedeki işletenin hukuki sorumluluğunun zarar gören üçüncü kişiler bakımından ele alınmış olması karşısında, işleten veya teşebbüs sahibi ile hizmet ilişkisi içinde bulunan araç sürücüsü veya diğer görevlilerin uğradıkları zararlardan dolayı hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olmasının doğal olduğu, nitekim Karayolları Trafik Kanunu'nun hukuki sorumluluğa ilişkin diğer hükümlerinde 85'inci madde kapsamı dışında kalan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına işaret edildiği, belirtilen duruma göre, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında, bir kamu görevlisinin yaralanması ya da ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı, idarenin hizmet kusuru ya da objektif sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu olup olmadığının yargısal denetiminin, idari eylemden doğan zararların giderilmesi için açılacak bir tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağının açık bulunduğu(Bkz.: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün 20.11.2000 tarih ve E:2000/20, K:2000/47 sayılı kararı), davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiğinin tespit edildiği bu noktada dava konusu olayın özelliklerine göre genel idari yargı yerinde mi askeri idari yargı yerinde mi görüleceğinin tartışılması gerektiği, Anayasa'nın, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevleri, üyelerinin seçimi ve özlük hakları, kuruluşu, işleyişi ile yargılama usullerine ilişkin 157'nci maddesinde, "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimi yapan ilk ve son derece mahkemesidir. Ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz" hükmünün bulunduğu, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevlerini belirleyen, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 2508 sayılı Kanun'la değişik 20'inci maddesinde, "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Türk Milleti adına askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda, ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz. Bu kanunun uygulanmasında asker kişiden maksat, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlardır" hükmünün, aynı Kanunun idari davalar ve yargı yetkisinin sınırı başlığını taşıyan 21'inci maddesinde de, 20'nci maddede belirtilen kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemden dolayı açılacak iptal ve tam yargı davalarının doğrudan doğruya ve kesin olarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde çözümlenip karar bağlanacağı hükmünün yer aldığı, Anayasa'nın ve 1602 sayılı Kanun'un bu hükümleri karşısında, bir davaya Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde bakılabilmesi için; idari işlemin bir idari eylemin bir asker kişi göz önünde tutularak tesis edilmesi veya idari eylemin bir asker kişiye yönelmiş olması, yahut uyuşmazlığın askerlik yükümlüğünden doğmuş olması, dava konusu idari işlem ve eylemin askeri hizmete ilişkin bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmiş olması gerektiği, davacılar yakınının asker kişi olduğunda bir kuşku bulunmadığı, bu bakımdan yaralandığı sırada ifa ettiği görevin askeri hizmete ilişkin olup olmadığının önem arz ettiği, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun "Jandarmanın Genel Olarak Görevleri" başlıklı 7'nci maddesinde, Jandarmanın görevlerinin, mülki görevler, adli görevler, askeri görevler ve diğer görevler olarak belirlendiği, buna göre, Jandarmanın mülki görevleri; emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış

korunmalarını yapmak, adli görevleri; işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek, askeri görevleri; askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığı'nca verilen görevleri yapmak, diğer görevleri ise; yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmaktan ibaret bulunduğu, davanın konusunun, davacılar yakını J. Ulş. Er Selçuk Erkoyuncu'nun Kh. ve Srs. Bl. K.Iığı emrinde askerlik görevini yerine getirmekte iken 5.12.2003 tarihinde hayvan hırsızlıklarının önlenmesi maksadı ile içinde bulunduğu askeri aracın İzmir-Selçuk karayolunda seyir halinde iken sivil bir araçla çarpışması neticesinde vefatı olayı, askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle, Genelkurmay Başkanlığı'nca verilen görevlerin yerine getirilmesi sebebiyle değil, emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak görevinin yerine getirilmesi esnasında yani mülki görevlerin ifası esnasında meydana geldiği, bu nedenlerle, zararın bir askeri hizmetin ifası sırasında meydana gelmediği, bu bakımdan davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde çözümlenebilmesi için gerekli askeri hizmete ilişkinlik şartının bulunmadığı ve uyuşmazlığın çözüm yerinin genel idari yargı yeri olduğu sonucuna ulaşıldığından, 2247 sayılı Kanun'un 10, 12 ve 13'üncü maddeleri gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine ve Ankara 24'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görevli olduğuna dair 7.4.2009 tarih ve E:2008/435 sayılı kararın kaldırılmasına genel idari yargı yerinin görevli olduğuna karar verilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Davacı Fehim Erkoyuncu ve arkadaşları vekili tarafından davalı İçişleri Bakanlığı aleyhine Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2008/435 Esas sayılı tazminat davasında, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığı tarafından 2247 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması nedeniyle gönderilen 2009/183 Esas sayılı dosyanın incelendiği, davacılar yakını Jandarma Ulş. Er Selçuk Erkoyuncu'nun Kh. ve Srv. K.lığı emrinde görevli iken 5.12.2003 tarihinde hayvan hırsızlıklarının önlenmesine yönelik görevin ifasını teminen İzmir-Selçuk karayolunda seyir halindeyken içinde bulunduğu askeri aracın sivil araç ile çarpışması seklinde meydana gelen trafik kazasında vefat etmesi nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın idare tarafından ödenmesine karar verilmesi için Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan davada davalı idare tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığının çıkarıldığının anlaşıldığı, dava konusu zararın, kamu idaresine ait aracın karayolu üzerinde işletilmesi sırasında meydana gelmiş olması nedeniyle, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için konuya ilişkin özel düzenleme içeren Karayolları Trafik Yasası hükümlerinin gözden geçirilmesi gerektiği, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85. maddesinin değişik birinci fıkrasında, "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar" ve değişik beşinci fıkrası, "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" hükümlerini taşıdığı; 106. maddesinde ise, "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır" hükmüne yer verildiği, anılan 85. maddeden, işleten ve teşebbüs sahibinin, bir motorlu aracın işletilmesinden ve bu arada aracın sürücüsünün ve işletme yardımcılarının eylem ve davranışlarından dolayı üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan, kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın "tehlike esası"na göre sorumlu tutuldukları; 106. madde ile de, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının işleten gibi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılındığının anlaşıldığı, sözü edilen Yasa hükümlerinde, açıkça göreve ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, esasen 85. maddedeki işletenin hukuki sorumluluğunun zarar gören üçüncü kişiler bakımından ele alınmış olması karşısında, işleten veya teşebbüs sahibi ile hizmet ilişkisi içinde bulunan araç sürücüsü veya diğer görevlilerin uğradıkları zararlardan dolayı hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olmasının doğal olduğu, nitekim, Karayolları Trafik Kanunu'nun hukuki sorumluluğa ilişkin diğer hükümlerinde, 85. madde kapsamı dışında kalan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına işaret edildiği, Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının idari dava türleri arasında sayıldığı, belirtilen duruma göre, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında bir kamu görevlisinin yaralanması ya da ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı, idarenin hizmet kusuru ya da objektif sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu olup olmadığının yargısal denetiminin, idari eylemden doğan zararların giderilmesi için açılacak bir tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağı, davada, yargı yerlerinden hangisinin görevli olduğu hususu incelendiğinde; Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağının belirtildiği; 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde de aynı hükmün yer aldığı, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlem ya da eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerektiği, 1602 sayılı Yasa'nın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurların asker kişi sayıldığı, eylemin "askeri hizmete ilişkin bulunması", eylemin kanun ve nizamların Türk Silahlı Kuvvetlerine tanıdığı yetki ve görevlerin yerine getirilmesi amacına yönelik olması anlamını taşıdığı, askeri nitelikteki idari eylemi de, askeri kural ve gerekler çerçevesinde yürütülen askeri hizmet sırasındaki bir hareket, tutum veya meydana gelen ya da getirilen bir olay olarak tanımlamanın olanaklı bulunduğu, idari eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" için, eylemin bir asker kişiye yönelmesi, zarar verici etkilerini bir asker kişinin beden bütünlüğü veya malvarlığı sahasında meydana getirmiş olması gerektiği, olayda, askeri aracın tahsis edildiği hizmetin yürütülmesi sırasında araç içinde görevli bulunan askerin ölümü dolayısıyla uğranılan zararların idarece tazmin edilmesi istenildiğine göre, zararın askeri kural ve talimatlar çerçevesinde yürütülen bir hizmet sırasında meydana gelip gelmediğinin tespitinin önem taşıdığı, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 15. maddesi ile Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 186. maddesi gereğince jandarma personelinin ancak askeri hizmete ilişkin eylemlerinden dolayı askeri yargıya tabi oldukları, bu durumda, söz konusu kazanın Jandarmanın hangi görevi (askeri, adli veya mülki) ifası sırasında meydana geldiğinin tespiti gerektiği, 2803 sayılı Yasa'nın Jandarmanın genel olarak görevlerine ilişkin 7. maddesinde, "Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır. Mülki görevleri; Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak. b) Adli görevleri; İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek. c) Askeri Kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak. d) Diğer görevleri; Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak." hükmünün yer aldığı, anılan madde hükmü göz önüne alındığında, dava konusu kazanın Jandarmanın emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak kapsamında mülki görevlerinin ifası sırasında meydana gelmiş olduğu anlaşılmakla uyuşmazlığın çözümünde genel idari yargı yerinin görevli olduğu, bu nedenle; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcılığı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/435 Esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 7.12.2009 günlü toplantısında:

I- İLK İNCELEME: Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre; davalı İdare vekilinin anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II- ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde genel idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile AYİM Savcısı Hakan Ali TURGUT'un davada genel idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ :

Dava, hayvan hırsızlıklarının önlenmesi maksadıyla görevli bulunan J. Ulş. Erin, sürücüsü olduğu askeri aracın sivil bir araca çarpması sonucu şehit olması nedeniyle manevi tazminatın faiziyle birlikte davalı idarece ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış olup, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlâl edilenler tarafından açılacak tam yargı davalarının görüm ve çözümünün idari yargı yerlerinin görevine girdiği tartışmasızdır.

Ancak, tazminatın konusunu oluşturan zararın kamu idaresine ait bir motorlu aracın karayolu üzerinde işletilmesi sırasında meydana gelmiş olması nedeniyle, görevli yargı yerinin belirlenebilmesi için konuya ilişkin özel düzenleme içeren Karayolları Trafik Kanunu hükümlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, trafik kazalarına ilişkin yedinci kısmını izleyen hukuki sorumluluk ve sigorta hakkındaki sekizinci kısmının, "İşleten ve Araç İşleticisinin Bağlı Olduğu Teşebbüs Sahibinin Hukuki Sorumluluğu" başlıklı birinci bölümünde aynı başlıkla yer alan 85. maddesinin değişik birinci fıkrası, "Bir motorlu aracın işletilmesi bir kimsenin ölümüne veya yaralanmasına yahut bir şeyin zarara uğramasına sebep olursa, motorlu aracın bir teşebbüsün unvanı veya işletme adı altında veya bu teşebbüs tarafından kesilen biletle işletilmesi halinde, motorlu aracın işleteni ve bağlı olduğu teşebbüsün sahibi, doğan zarardan müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar" ve değişik beşinci fıkrası, "İşleten ve araç işleticisi teşebbüsün sahibi, aracın sürücüsünün veya aracın kullanılmasına yardımcı kişilerin kusurundan kendi kusuru gibi sorumludur" hükümlerini taşımakta; aynı kısmın "Özel Durumlar" başlıklı üçüncü bölümünde Devlete ve kamu kuruluşlarına ait araçların durumunu düzenleyen değişik 106. maddesinde ise, "Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine ve belediyelere, kamu iktisadi teşebbüslerine ve kamu kuruluşlarına ait motorlu araçların sebep oldukları zararlardan dolayı, bu Kanunun işletenin hukuki sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanır" hükmüne yer verilmektedir.

Anılan 85. maddeden, işleten ve teşebbüs sahibinin, bir motorlu aracın işletilmesinden ve bu arada aracın sürücüsünün ve işletme yardımcılarının eylem ve davranışlarından dolayı üçüncü kişilerin uğradıkları zararlardan, kusurlu olup olmamalarına bakılmaksızın "tehlike esası"na göre sorumlu tutuldukları; 106. madde ile de, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarının işleten gibi aynı hukuki sorumluluğa tabi kılındığı anlaşılmaktadır.

Sözü edilen Yasa hükümlerinde, açıkça göreve ilişkin bir düzenlemeye yer verilmediği gibi, esasen 85. maddedeki işletenin hukuki sorumluluğunun zarar gören üçüncü kişiler bakımından ele alınmış olması karşısında, işleten veya teşebbüs sahibi ile hizmet ilişkisi içinde bulunan araç sürücüsü veya diğer görevlilerin uğradıkları zararlardan dolayı hukuki sorumluluğun genel hükümlere tabi olması doğaldır.

Nitekim, Karayolları Trafik Kanunu'nun hukuki sorumluluğa ilişkin diğer hükümlerinde, 85. madde kapsamı dışında kalan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına işaret edilmiştir.

Ancak, olayda, Jandarma Astsubay Çavuş, yol emniyet ve kontrolü devriyesi sırasında içinde bulunduğu askeri minibüsün ticari kamyona çarpması sonucu vefat etmiştir.

Ancak, olayda, Jandarma Astsubay Çavuş, yol emniyet ve kontrolü devriyesi sırasında içinde bulunduğu askeri minibüsün ticari kamyona çarpması sonucu vefat etmiştir.

Ancak, olayda, J. Ulş. Er Selçuk Erkoyuncu, hayvan hırsızlıklarının önlenmesi maksadıyla görevli iken içinde bulunduğu askeri aracın sivil başka bir araca çarpması sonucu hayatını kaybetmiştir.

Belirtilen duruma göre, kamu kurumuna ait motorlu aracın kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla işletilmesi sırasında bir kamu görevlisinin ölmesi nedeniyle uğranılan zararlardan dolayı, idarenin hizmet kusuru ya da objektif sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu olup olmadığının yargısal denetiminin, idari eylemden doğan zararların giderilmesi için açılacak bir tam yargı davası kapsamında idari yargı yerlerince yapılacağı açıktır.

Öte yandan; davada, idari yargı yerlerinden hangisinin görevli olduğuna gelince:

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu, ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağı belirtilmiş; 20.7.1972 tarih ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde de, "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Türk Milleti adına; askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen, görevleri yapar. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda; ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz" hükmü yer almıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlem ya da eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1602 sayılı Yasa'nın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi

sayılmaktadır.

İdari eylemin "askeri hizmete ilişkin bulunması", eylemin kanun ve nizamların Türk Silahlı Kuvvetlerine tanıdığı yetki ve görevlerin yerine getirilmesi amacına yönelik olması anlamını taşımaktadır. Askeri nitelikteki idari eylemi de, askeri kural ve gerekler çerçevesinde yürütülen askeri hizmet sırasındaki bir hareket, tutum veya meydana gelen ya da getirilen bir olay olarak tanımlamak olanaklıdır.

İdari eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" için, eylemin bir asker kişiye yönelmesi, zarar verici etkilerini bir asker kişinin beden bütünlüğü veya malvarlığı sahasında meydana getirmiş olması gerekir.

Olayda, zarar görenin asker kişi olduğunda tartışma yok ise de, yürütülen hizmetin niteliğinin incelenmesi gerekmektedir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun, 3. maddesinde, "Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir", 7. maddesinde, "Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.

a)Mülki görevleri;

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak.

b) Adli görevleri;

İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri;

Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak.

d) Diğer görevleri;

Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak" hükmü yer almıştır.

Anılan yasal düzenlemelerden, jandarmanın hayvan hırsızlıklarının önlenmesi görevinin, "askeri görevleri"ne girmediği anlaşıldığından ve bu durumda, olayda idari eylemin askeri hizmete ilişkin bulunması koşulu gerçekleşmediğinden, davanın görüm ve çözümünde genel idari yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Her ne kadar, adli yargı yerince verilen görev itirazının reddi kararı üzerine, AYİM Başsavcısı tarafından olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına karşılık; açıklanan gerekçelerle görevin genel idari yargıya ait olması nedeniyle; Uyuşmazlık Mahkemesi'nin yetki alanının belirlenmesi üzerinde durulması gerekmiştir:

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 1. maddesi hükmüne göre, Uyuşmazlık Mahkemesi davaların çözümünde adli, idari ve askeri yargı yerleri arasında meydana gelen görev ve hüküm uyuşmazlıklarında görevli yargı yerini tayin etmekle yükümlü kılınmış olduğuna göre, görev uyuşmazlığı çıkaran yargı yerlerinin dışında kalsa bile, Uyuşmazlık Mahkemesi bu durumda görevli yargı yerini belli etme yetkisine sahiptir. Çünkü Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kuruluş amacı, mahkemelerin görevini tayin eden yasa kurallarının, yargılama usulüne ve kamu düzenine ilişkin bulunması nedeniyle, davaya görevli olmayan mahkemelerce bakılmasını önlemektir.

Açıklanan nedenlerle, davanın çözümü genel idari yargıya ait olduğundan, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı'nın başvurusunun kabulüyle, Asliye Hukuk Mahkemesinin davalı idare vekilinin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ:Davanın çözümünde GENEL İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile davalı idare vekilinin GÖREV İTİRAZININ REDDİNE İLİŞKİN Ankara 24. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 7.4.2009 gün ve E:2008/435 sayılı KARARININ KALDIRILMASINA, 7.12.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.